

Tampereen seurakuntien ympäristöohjelma 2025-2029

Hyväksytty yhteisen kirkkoneuvoston kokouksessa 27.3.2025



Ympäristödiplomi Tampereen seurakunnissa

- Kirkkohallitus on myöntänyt Tampereen seurakuntayhtymälle ympäristödiplomin ensimmäisen kerran 17.12.2002.
- Tämän jälkeen ympäristödiplomia on uusittu säännöllisesti.
- Viimeksi ympäristödiplomi uusittiin vuonna 2020 ja se oli voimassa vuoden 2024 loppuun asti.
- Ympäristödiplomin myöntäminen edellyttää Kirkon ympäristödiplomin ohjeistuksen mukaista ympäristöohjelmaa ja sen noudattamista.
- Ohjelman toteutumista mitataan sisäisesti toimintavuosittain ja ulkoisessa auditoinnissa diplomikauden lopussa.

Ympäristöohjelma Tampereen seurakunnissa

- Ympäristöohjelma luo toimintalinjat ympäristödiplomin ylläpitämiseen.
- Ympäristöohjelma päivitetään nyt viideksi vuodeksi, joten vuonna 2029 ympäristökatselmuksen pohjalta tehdään jälleen uusi ympäristödiplomihakemus ja ympäristöohjelma tarkistetaan ajan tasalle.
- Ympäristöohjelma sisältää yhdeksän alalukua, joissa on määritelty minimikriteerit ja pisteytettävät paikalliset lisätoimet. Ympäristödiplomin myöntäminen edellyttää minimikriteerien täyttymistä sekä vähintään 100 lisäpistettä.

Ympäristöohjelman osiot

- 2 Kirkon ympäristödiplomi
- 3 Toiminta ja talous
- 4 Ympäristökasvatus
- 5 Jätehuolto ja kiertotalous
- 6 Ruoka ja keittiöt
- 7 Energia, kiinteistöt ja kiinteistöhoito
- 8 Hautausmaat ja viheralueet
- 9 Metsät ja muut luonnonalueet
- 10 Liikenne

2 Kirkon ympäristödiplomi Tampereella

Tampereen seurakuntien ympäristö- ja ilmastotyötä luomakunnan parhaaksi ohjaavat Kirkon ympäristödiplomi ja Hiilineutraali kirkko 2030 -strategia luottamushenkilöiden ja työntekijöiden sitoumuksella arjen päätöksiin ja toimintaan.

Minimikriteeri	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
2.1 Kirkon oma ympäristöjärjestelmä	Seurataan ympäristöohjelman toteutumista.	Vuosittain	Ympäristötoimikunta, ympäristövastaavat, seurakunnat ja yksiköt
2.2 Johdon sitoutuminen	Päätös on tehty diplomin hakemisesta.	13.2.2025	Johtoryhmä, YKN
2.3 Ympäristödiplomikoulutus	Työntekijät ja luottamushenkilöt perehdytetään ympäristöohjelmaan.	Diplomikauden aikana	Ympäristötoimikunta, johtoryhmä
2.4 Hiilineutraali kirkko 2030 -strategia	Strategia sisältyy toimintasuunnitelmaan.	Jatkuva	Johtoryhmä, johtajat
2.5 Ympäristövastaavat	Nimetään ympäristövastaavat kaikkiin seurakuntiin ja yksiköihin. Seurakunnissa voi olla oma ympäristötyöryhmä.	Jatkuva	Johtajat, kirkkoherrat, esihenkilöt
2.6 Ympäristötyöryhmä	Nimetään ympäristötoimikunta ja sen tehtävät ja vastuut.	Joka toinen vuosi, seuraavaksi 2027	YKN

2 Kirkon ympäristödiplomi Tampereella

Mimimikriteerit	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
2.7 Ympäristökatselmus	Tutkitaan ympäristöohjelman toteutumista kokonaisuutena ja teemoittain.	Diplomikauden puolivälissä ja ennen ohjelman päivitystä	Ympäristötoimikunta, ympäristövastaavat, esihenkilöt
2.8 Pisteet ja taulukointi	Pisteytetään toteutuneet toimenpiteet ympäristökatselmuksen yhteydessä.	Uutta diplomikautta haettaessa 2029	Ympäristötoimikunta, ympäristövastaavat, alojen vastuuhenkilöt
2.9 Ympäristöohjelma	Kirjataan toimenpiteet, aikataulut ja vastuuhenkilöt, konkreettisia toimenpiteitä.	2025 ja 2029	Ympäristötoimikunta, ympäristövastaavat, johtajat ja toiminnoista vastaavat
2.10 Ympäristöohjelman seuranta	Raportoidaan vuosittain vähintään ympäristötoimikunnassa. Voidaan raportoida myös yksiköiden sisäisissä vuosikertomuksissa.	Vuosittain	Ympäristötoimikunta, ympäristövastaavat, toimintakertomuksista vastaavat
2.11 Auditointi	Diplomikauden lopussa tilataan ulkoinen auditointi hiippakunnan kautta ja järjestetään auditointitilanne.	2029	Ympäristötoimikunta, johtoryhmä
2.12 Diplomin uusiminen	Valmistellaan ja toteutetaan diplomin uusiminen.	2029	Ympäristötoimikunta, YKN, yhtymäjohtaja, johtoryhmä

2 Kirkon ympäristödiplomi Tampereella

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
2.13 Oma väliauditointi	Toteutetaan tutkien ympäristöohjelman tilaa omassa ja muiden yksiköissä.	2027	Ympäristötoimikunta, ympäristövastaavat, yksiköt ja seurakunnat
2.14 Viestintä	Noudatetaan ja jalkautetaan ympäristötoiminnan viestintäsuunnitelmaa, joka sisältää tarkemmin myös sen, mitä ja miten viestitään ja miten viestintävastuut jakautuvat.	2025-2029	Ympäristötoimikunta, viestintäpavelut Viestinnästä huolehtivat kaikki omalta osaltaan
2.15 Muut toimenpiteet	Yksiköiden ja seurakuntien ympäristötavoitteille asetettuja mittareita ja niiden toteutumista seurataan vuosittain. Jokainen yksikkö ja seurakunta asettaa tarvittaessa vähintään yhden uuden mitattavan ympäristötavoitteen.	2025-2029	Kaikki seurakunnat ja yksiköt

3 Toiminta ja talous

Toiminnassa ja taloudessa keskeisellä sijalla tulee olla ympäristön huomioimisen hankinnoissa, sijoitustoiminnan ohjaamisen kestäväksi ja vastuullisen taloudenhoidon.

Minimikriteerit	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
3.1 Toiminta- ja taloussuunnitelma	Ympäristötoiminta ja -tavoitteet sisältyvät toiminta- ja taloussuunnitelmaan.	Vuosittain	Kirkkoherrat, johtajat, esihenkilöt, kaikki toiminta- ja taloussuunnitelmaa työstävät
3.2 Toimintakertomus	Toimintakertomuksessa raportoidaan vuosittain ympäristöasioiden ja ympäristöohjelman toteutumisesta.	Vuosittain	Kirkkoherrat, johtajat, esihenkilöt ja kaikki toimintakertomusta kokoavat

3 Toiminta ja talous

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
3.3 Hankintaohjeet ja koulutus	Noudatetaan hankintaohjetta. Tarvittaessa koulutetaan työntekijöitä hankintojen ympäristökriteerien käytössä.	2025-2029	Hallintopalveluiden johtaja, hankinta-asiantuntija
3.4 Ympäristömerkityt tuotteet ja ympäristösertifikaatit	Käytetään ympäristömerkittyjä paperituotteita, toimistotarvikkeita, pankkipusseja ym. Vähennetään hankintoja.	Jatkuva	Kaikki hankinnoista vastaavat ja hankintoja tekevät
3.5 Uusio- ja kierrätystuotteet	Kalusteita kierrätetään, tietokoneet palautetaan leasingyhtiöille ja niiden käyttöaikoja pidennetään. Toimintatarvikkeita kierrätetään ja tuotteita esim. lasten kerhoihin hankitaan myös kierrätettynä.	Jatkuva	Kaikki hankintoja tekevät
3.6 Vastuullinen sijoittaminen	Päivitetään ja kehitetään sijoitussuunnitelmassa olevaa kestävän sijoittamisen ohjeistusta, sen tavoitteita ja mittareita. Seurataan mittareiden tulosten kehityssuuntaa ja pyritään vaikuttamaan siten, että kehityssuunta on suotuista kestävyyden näkökulmasta.	Vuosittain	Talousjohtaja
3.7 Lähetystyö ja kansainvälinen diakonia	Ohjataan vuosittain varoja lähetystyöhön ja kansainväliseen diakoniaan 3%. Näin edistetään kestävyyttä kehittyvistä maissa.	Vuosittain	Osana taloussuunnitelmaa

3 Toiminta ja talous

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
3.8 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi	Lasketaan hiilidioksidipäästöjen suuruus kirkon päästölaskurin avulla koko yhtymän tasolla nykyisen kiinteistöjen energiankulutuksen lisäksi.	Vuosittain PowerBi-työkalulla	Hankintojen osalta: hankinta-asiantuntija Kiinteistöt: kiinteistöjohtaja
	Toteutetaan hiilineutraalisuussuunnitelmaa eli päästövähennyksen tiekarttaa.	2025-2029	Johtoryhmä
	Laaditaan kompensointiohjeistus vuoden 2030 hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseksi.	2029	Johtoryhmä
3.9 Muut toimenpiteet	Järjestetään koulutusta ympäristömerkeistä.	2025-2029	Ympäristötoimikunta
	Käytössä ovat vuosittain seurattavat ympäristöindikaattorit.	Vuosittain	Ympäristötoimikunta, talotekniikkainsinööri
	Lisätään luontolähtöisten menetelmien käyttöä diakoniassa ja muussa ihmisten kohtaamisessa.	Jatkuva	Johtavat diakonian viranhaltijat ja työntekijät
	Hankitaan henkilöstölle koulutusta luontolähtöisten menetelmien soveltamiseen ja luontohengellisyyden vahvistamiseen.	Vuosittain	Seurakuntien ja yksiköiden esihenkilöt

4 Ympäristökasvatus

Ympäristökasvatus rakentaa kumppanuutta luomakunnan kanssa kasvun Polun kaikissa ikäkausissa.

Minimikriteerit	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
4.1 Ympäristökasvatussuunnitelma	Toteutetaan ympäristökasvatussuunnitelmaa ja kirjataan toteutuneet toimet ympäristötyön vuosiraportteihin.	Vuosittain	Yhteisen kasvatuksen johtaja ja seurakuntien kasvatuksen esihenkilöt
4.2 Jumalanpalveluselämä	Luomakunnan sunnuntait toteutetaan joka seurakunnassa.	Vuosittain	Kirkkoherrat, Lähikirkkoalueiden vastuupapit

4 Ympäristökasvatus

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
4.3 Ympäristökasvatuksen viestintä ja vuosikello	Seurakunnan ympäristöviestintä rohkaisee ja haastaa seurakuntalaisia mukaan ympäristötyöhön. Viestinnässä hyödynnetään ympäristökasvatussuunnitelmaa ja ympäristökasvatuksen vuosikelloa.	Jatkuva	Yhteisen kasvatuksen johtaja ja kasvatuksen esihenkilöt, kasvatuksen viestinnästä vastaavat
4.4 Ympäristökasvatus kasvun kaaren eri vaiheissa	Ympäristökasvatuksessa huomioidaan kasvun kaaren eri vaiheet ja hyödynnetään ympäristökasvatussuunnitelmaa.	Jatkuva	Yhteisen kasvatuksen johtaja ja kasvatuksen esihenkilöt, kasvatuksen viestinnästä vastaavat

4 Ympäristökasvatus

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
4.5 Hartaus- ja jumalanpalveluselämä	Luomakunnan ja ympäristön muutoksia huomioidaan työssä. Luontolähtöisiä menetelmiä hyödynnetään laajasti jumalanpalvelus- ja hartauselämässä.	Jatkuva	Kirkkoherrat, papisto, jumalanpalvelusten ja hartauksien toteuttajat
4.6 Luontopolut ja hiljaisuudelle rauhoitetut paikat	Luontopolkuja ja hiljaisuuden paikkoja käytetään ympäristökasvatuksessa eri ikäryhmien kanssa.	Jatkuva	Kaikki työntekijät
	Listataan hiljaisuuden paikat, metsäkirkot ja luontopolut.	2025-2029	Ympäristötoimikunta, viestintä
	Hyödynnetään työssä PyhiinvaellusTampere -reitistön 31:a pyhiinvaellusreittiä.	Jatkuva	Kaikki työntekijät
	Kannustetaan hautausmaiden Qr-pohjaisten Toivon ja Hiljaisuuden puutarhojen hyödyntämiseen.	Jatkuva	Kaikki työntekijät
	Hyödynnetään ympäristökasvatustyössä esim. seppo.io -alustan ja Mappa.fi:n verkosta löytyviä ympäristökasvatusmateriaaleja.	Jatkuva	Lasten ja nuorten kanssa toimivat

4 Ympäristökasvatus

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
4.7 Verkostoyhteistyö ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen	Osallistutaan ympäristötapahtumiin ja -kampanjoihin toisten kirkkojen, uskontojen, ympäristöjärjestöjen ja kumppanien kanssa	Jatkuva	Ympäristötoimikunta, ympäristövastaavat, ympäristötyön toimijat ja kiinnostuneet
	Hyödynnetään verkostojen osaamista myös oman henkilöstön kouluttamisessa	Tarpeen mukaan	Ympäristötoimikunta, johtoryhmä, esihenkilöt
4.8 Leirit, retket, tapahtumat	Ympäristöaiheiset kerhot, tapahtumat ja teemapäivät	Vuosittain	Kasvatuksen työntekijät ja kiinnostuneet
4.9 Rippikoulu ja isostoiminta	Vihreät riparit -materiaalia käytetään rippikoulutyössä	Vuosittain	Rippikoulutyötä tekevät
4.10 Liikkuva seurakunta	Toiminnassa ympäristönäkökulma	Jatkuva	Liikunta-agentti ja muut työntekijät
4.11 Muut toimenpiteet			

5 Jätehuolto ja kiertotalous

Kattavan jätehuoltokartoituksen ja -suunnitelman myötä kierrätystä on tehostettu ja sitä kehitetään edelleen.

Minimikriteerit	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
5.1 Jätelain noudattaminen	Työntekijät perehdytetään jätelakiin järjestämällä koulutusta. Arkissa on saatavilla materiaalia.	2025-2029	Ympäristötoimikunta ja kiinteistöjohtaja
5.2 Kunnallisten jätehuoltomääräysten noudattaminen	Jätehuollosta vastaavat työntekijät pidetään ajan tasalla paikallisista jätehuoltomääräyksistä ja koulutetaan tarvittaessa.	Jatkuva	Kiinteistönhoidon asiantuntija
5.3 Jätehuoltokartoituksen ja -suunnitelman noudattaminen	Jätehuoltokartoitusta ja -suunnitelmaa noudatetaan. Leirikeskusten jätehuoltokartoitukset ja -suunnitelmat päivitetään.	Jatkuva	Kiinteistönhoidon asiantuntija
5.4 Vaarallisten jätteiden asianmukainen käsittely	Vaarallisista jätteistä vastaavat henkilöt on nimetty.	Jatkuva	Kiinteistöistä vastaavat
	Käytetään vähiten vaaraa aiheuttavia kemikaaleja.	Jatkuva	Kiinteistöistä vastaavat, jätehuoltovastaavat
	Käyttöturvallisuustiedotteet ja vahingontorjuntavälineistö ovat helposti saatavilla.	Jatkuva	Kiinteistöistä vastaavat, jätehuoltovastaavat
	Vaarallisten kemikaalien asianmukaisesta varastoinnista ja jatkokäsittelystä kirjanpitoineen huolehditaan.	Jatkuva	Kiinteistöistä vastaavat, jätehuoltovastaavat

5 Jätehuolto ja kiertotalous

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
5.5 Jätehuoltovastaava ja -koulutus	Nimetyt jätehuoltovastaavat koulutetaan tehtäviinsä seurakunnissa/ kiinteistöissä.	Jatkuva	Kiinteistöistä vastaavat esihenkilöt
5.6 Kiertotalous	Kierrätetään kalusteita ja tarvikkeita yksiköiden välillä. Rakennus- ja korjaushankkeissa sekä tilamuutoksissa kartoitetaan olemassa olevat kalusteet ja priorisoidaan käyttökelpoisten kalusteiden hyödyntäminen.	Jatkuva	Tilapalvelupäällikkö
5.7 Lajittelun mahdollistaminen	Lajittelua kohennetaan vielä niissä kohteissa, missä on puutteita.	2025-2029	Kiinteistönhoidon asiantuntija
5.8 Jätteiden määrän vähentäminen ja kierrätys	Vähennetään työtilojen sekajäteastioiden määrää. Kierrätetään myös tekstiilejä. Seurataan jätteiden määrää. Kangaskäsipyyheautomaattien lisääminen	2025-	Kiinteistönhoidon asiantuntija
5.9 Kompostointi	Selvitetään, voidaanko joissain kiinteistöissä kompostoida myös biojäte, esim. leirikeskuksissa.	2025-	Kiinteistönhoidon asiantuntija
5.10 Muut toimenpiteet	Jättemäärien seurantakysely vahtimestareille	2025-	Kiinteistönhoidon asiantuntija

6 Ruoka ja keittiöt

Ruuan käsittely-, kuljetus- ja valmistusketjun kaikissa vaiheissa huomioidaan ympäristönäkökulmat entistä kattavammin.

Minimikriteerit	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
6.1 Ruokahävikin pienentäminen	AitO-keskuksessa ruokalista suunnitellaan etukäteen ja tehdään täsmälliset tilaukset. Jäänyt ruoka hyödynnetään seuraavan aterian rinnalle.	Jatkuva	Keittiötoimintojen palveluvastaava
	Ruokahävikki keräillään keskitetysti ja jaellaan hajautetusti ruoka-apuna.	Jatkuva	Ruokapankki
	Ravintola Kierto käyttää ruuanvalmistuksessa noin 80 % Ruokapankin keräämiä hävikkiraaka-aineita.	Jatkuva	Ravintola Kierto
6.2 Kertakäyttö-astioista luopuminen	Kertakäyttöastioita ei käytetä kuin poikkeustapauksissa.	Jatkuva	Kaikki juomia ja ruokia tarjoilevat
6.3 Reilun kaupan teen ja kahvin käyttäminen	Tarjottavasta kahvista ja teestä osa on pysyvästi Reilun kaupan tuotteita.	Jatkuva	Kaikki kahvia ja teetä ostavat ja keittävät
6.4 Kasvisruuan tarjoilun lisääminen	Kasvisruokaa tarjotaan ruokailuissa, myös vegaaniannos on saatavilla etukäteen pyydetessä.	Jatkuva	Leirikeskukset, seurakuntien ruokailuja järjestävät

6 Ruoka ja keittiöt

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
6.5 Reilun kaupan seurakunta ja tuotteet	Osallistutaan Reilun kaupan viikkoon. Reilun kaupan tuotteiden käytöstä kerrotaan tarjoilun yhteydessä. Seurakuntayhtymä on Reilun kaupan seurakunta.	Vuosittain	Seurakunnat, yhtymän yksiköt ja AitO-keskus/ palveluvastaava
6.6 Lähiruokaa aterioissa	Vihannes-, juures- ja hedelmätuotteet tilataan lähitoimittajalta. Hävikin minimoimiseksi tuotteita tilataan täsmämääräisesti.	Jatkuva	Keittiötoimintojen palveluvastaava
	Ruokapankin ja Ravintola Kierron hyötyruuan lahjoittajien verkostossa on lähituottajia.	Jatkuva	Ruokapankki Ravintola Kierto
6.7 Kasvisruuan käytön lisääminen	Kasvisruokaa tarjotaan AitOssa pääruokana 4 krt/vko ja pyydettäessä. Kasvisten määrää lisätään kaikissa ruokailuissa (ns. hybridi-malli). Kokousruokailut ovat kasvispainotteisia, kaurajuoma on valikoimassa. Kasvisruokaa seurakuntien yhteisöruokailuissa	Jatkuva	Keittiötoimintojen palveluvastaava
	Ravintola Kierto tarjoaa päivittäin myös kasvisruokavaihtoehdon.	Jatkuva	Ravintola Kierto
6.8 Kauden kasvisten käyttäminen	Yhteistyö lähitoimittajien kanssa takaa kauden kasvikset ruokalistoilla.	Jatkuva	Keittiötoimintojen palveluvastaava
6.9 Luomuruokien käyttäminen	Luomuruokien käyttöä lisätään.	Jatkuva	Keittiötoimintojen palveluvastaava

6 Ruoka ja keittiöt

Pisteytettävät tavoitteet	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
6.10 Vastuullinen kala	Hankittava ja syötävä kala on vastuullista.	Jatkuva	Ruokaa valmistavat
6.11 Keittiöhenkilökunnan ympäristökoulutus	Uusien keittiötyöntekijöiden edellytetään suorittavan ympäristöpassin ja ravitsemuspassin sekä tekemään energiansäästöohjeistuksen testin.	Jatkuva	Palvelupäällikkö
6.12 Keittiöiden ympäristöviestintä	Asiakkaita ohjeistetaan ruokahävikin pienentämiseen ja lajitteluun. Asiakkaille kerrotaan ruuan alkuperästä.	Jatkuva	Keittiötoimintojen palveluvastaava
6.13 Vastuulliset elintarvike- ja ruokapalveluhankinnat	Tukkuliikkeellä on vastuullisuusohjelma, jonka mukaan ostetut tuotteet ovat vastuullisia.	Jatkuva	Palvelupäällikkö
6.14 Muut toimenpiteet	Ruuankuljetukset keskitetään järkevästi sekä Ruokapankilla että AitO-keskuksessa.	Jatkuva	Palvelupäällikkö Ruokapankki

7 Energia ja kiinteistöt

Kiinteistöpalvelut huomioi ympäristöasiat toiminnassaan sekä pyrkii toimimaan esimerkillisesti ja olemaan edelläkävijä. Uusiutuvan energian osuutta nostetaan, omia aurinkovoimaloita lisätään ja energiansäästökoulutusta tarjotaan.

Minimikriteerit	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
7.1 Rakennusrekisteri Basis ja energiankulutuksen seuranta	Kaikki rakennuksia koskevat perustiedot on viety rakennusrekisteriin. Energiankulutusta seurataan säännöllisesti EnerKeyn kautta.	Jatkuva	Basis: Tilapalvelupäällikkö Energia: Talotekniikkainsinööri
7.2 Kiinteistöstrategia	Kiinteistöstrategia päivitetään.	2027-2028	Kiinteistöjohtaja
7.3 Energiavastaava	Energiavastaava on nimetty.	Jatkuva	Kiinteistöjohtaja

7 Energia ja kiinteistöt

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
7.4 Tilojen käyttö	Tilojen käyttöastetta mitataan eri tekniikoita hyödyntäen.	Jatkuva	Tilapalvelupäällikkö
	Kiinteistöstrategia määrittelee yksiköittäin yksityiskohtaiset tavoitteet kiinteistöistä luopumiseen. Tilojen määrällisen sopeuttamisen ohjelmaa viedään eteenpäin kiinteistöstrategiassa määriteltyjen tavoitteiden mukaan.	Jatkuva	Kiinteistöjohtaja
7.5 Uusiutuva energia	Vuoteen 2030 mennessä tavoitteena on, että vähintään 5 % (noin 275 MWh) seurakuntayhtymän käyttämästä sähköstä on tuotettu omissa aurinkovoimaloissa ja noin 10 % (500 kWh) vuonna 2040. Aurinkovoimaloiden ylijäämä sähköä myydään verkkoon.	Jatkuva	Talotekniikka-insinööri
	Asteittainen siirtyminen hiilivapaaseen kaukolämpöön, tavoitteena vuosittaiset 20 % askeleet.	2025-	Talotekniikka-insinööri
	Krematorion hukkalämpö kerätään talteen niin, että energia voidaan hyödyntää alueen muissa rakennuksissa ja ylijäämä myydään kaukolämpöverkkoon.	2026 -	Kiinteistöjohtaja
	Seurakuntayhtymä ostaa ympäristömerkittyä energiaa.	Jatkuva	Talotekniikkains.
	Kaikissa kiinteistöpalvelujen ja leirikeskusten dieselajoneuvoissa käytetään biodieseliä.	Jatkuva	Tilapalvelupäällikkö
	Jäljellä olevissa öljylämmityksissä on siirrytty käyttämään biopolttoöljyä.	2025-2029	Talotekniikkains.
	Öljylämmitysjärjestelmistä luovutaan kokonaan.	2029	Kiinteistöjohtaja

7 Energia ja kiinteistöt

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
7.6 Kiinteistön-huoltojärjestelmä	Kiinteistöjen huollossa on käytössä sähköinen huoltokirja, jonka käyttämiseen järjestetään perehdytystä. Huoltokirjan tehtävien toteutumista seurataan ja tavoitteet on asetettu. Palvelupyyntöihin vastaamiselle on asetettu tavoitteet ja vasteaikaa mitataan.	Jatkuva	Tilapalvelu-päällikkö
7.7 Energiankulutuksen vähentäminen ja energiatehokkuus	Vedelle, lämmitykselle ja sähkönkulutukselle on luotu seurantajärjestelmä. Tavoitteena on vähentää kulutusta 1,5 % vuodessa. Laajennetaan EnerKey-järjestelmän käyttöä, mikä mahdollistaa kohdekohtaisen päästöjen tarkastelun.	Jatkuva	Talotekniikka-insinööri
	Kaikkien säilytettäväksi luokiteltavien kiinteistöjen osalta on tehty energiakatselmukset, joiden perusteella on laadittu päivitettävä energiatehokkuushankkeiden yleissuunnitelma.	Jatkuva	Kiinteistöjohtaja
	Energiatehokkuutta parantaville hankkeille varataan vuosittainen 400 000 euron investointimääräraha.	Jatkuva	Kiinteistöjohtaja
	Energiankulutukselle on asetettu vuosittainen seurattava säästötavoite.	Jatkuva	Kiinteistöjohtaja
	Kiinteistöjen elinkaaren aikaisen kulutuksen päästöille on asetettu seurattava tavoite.	Jatkuva	Kiinteistöjohtaja

7 Energia ja kiinteistöt

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
7.7 Energiankulutuksen vähentäminen ja energiatehokkuus	Päästövähennykset toteutuvat asetetun tavoitteen mukaisesti. Kohteiden käytön mukaista talotekniikan säädettävyyttä lisätään. Kaikille keskeisille kohteille on asetettu sisätilojen kesä- ja talviajan seurattavat tavoitelämpötilat.	Jatkuva	Talotekniikka-insinööri
	Hautausmaiden valaistuksia muutetaan käytön ja tarpeiden mukaisesti pienikulutuksisiin led-valoihin sekä varustetaan lisäksi järjestelmillä, joilla valojen tehoja voidaan tilanteen ja tarpeen mukaan säädellä.	Jatkuva	Talotekniikka-insinööri
7.8 Kiertotalous uudis- ja korjausrakentamisessa	Käytöstä poistettavista kohteista otetaan talteen käyttökelpoisia rakennusosia, kuten ilmanvaihtokone, vesikalusteet, valaisimet ja suurkeittiölaitteet. Koneet ja laitteet kierrätetään uusiin kohteisiin.	Jatkuva	Talotekniikka-insinööri
7.9 Kiinteistöjen puhtaanapito	Vahtimestareita ja siivoojia koulutetaan säännöllisesti.	2025–	Kiinteistönhoidon asiantuntija
	Kokeillaan vaihtoehtoisia pintojen puhdistustapoja ilman siivouskemikaaleja.	Jatkuva	Kiinteistönhoidon asiantuntija
	Huomioidaan siistittävien pintojen helppohoitoisuus ympäristönäkökulmasta remontti-/ rakennusvaiheessa.	Jatkuva	Kiinteistönhoidon asiantuntija

7 Energia ja kiinteistöt

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
7.9 Kiinteistöjen puhtaanapito	Pidetään ympäristömerkityt tuotteet käytössä.	Jatkuva	Siivoustarvikkeita hankkivat
	Käytetään mahdollisuuksien mukaan aktiivivettä siivouksessa.	2025-	Kiinteistönhoidon asiantuntija
	Kangaskäsipyyheautomaatteja lisätään kohteissa.	2025-	Kiint.h. asiantuntija
	Siivousmitoitukset tarkistetaan ja siivousohjeet päivitetään.	2025-	Kiint.h. asiantuntija
	Siivousvaunuissa on lajittelumahdollisuudet.	2025-	Kiinteistönhoidon asiantuntija
	Puhdistusaineet annostellaan oikein, täytetään kanistereista.	Jatkuva	Siistijät
	Mikrokuitutuotteet ovat käytössä siivouksessa.	Jatkuva	Siistijät
7.10 Rakennusalan, kiinteistönhoidon ja puhtaanapidon koulutus	Toteutetaan energia- ja ympäristövaikutuksiltaan olennaisia koulutuksia, esimerkiksi siivouksen ja puhtaanapidon koulutuksia sekä kiinteistöjen energiatehokkaaseen käyttöön liittyviä koulutuksia.	Vuosittain	Tilapalvelupäällikkö
7.11 Muut toimenpiteet	Kiinteistöpalveluilla on hankintojen soveltamisohje. Laaditaan vastuullisuussuunnitelma ja rakennuttamisohje.	2025	Kiinteistöjohtaja

8 Hautausmaat ja viheralueet

Hautausmaita hoidetaan luonnon monimuotoisuutta vahvistaen ja kulttuuriperintöä vaalien.

Minimikriteerit	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
8.1 Hautausmaiden hoitosuunnitelma	Hautausmaiden hoitosuunnitelmaa päivitetään säännöllisesti ja siinä otetaan huomioon ympäristönäkökulmat. Nykyinen hoitosuunnitelma on voimassa vuosiksi 2024-2030.	2030	Hautaustoimen johtaja
8.2 Perennahoito	Perennahoidon eduista kerrotaan asiakkaille. Perennahoitoa tarjotaan asiakkaille. Perennahoito hinnoitellaan kilpailukykyiseksi.	Jatkuva	Hautaustoimen johtaja

8 Hautausmaat ja viheralueet

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
8.3 Hautausmaiden ja viheralueiden kulttuuriarvojen inventointi	Hautausmaiden, muistomerkkien ja viheralueiden kulttuurihistoriallinen inventointi täydennetään.	Jatkuva	Hautausstoimen johtaja
	Vaalitaan kulttuuriperintöä säilyttämällä vanhojen hautausmaanosien ominaispiirteitä ja arvokkaita hautamuistomerkkejä.	Jatkuva	Hautausstoimen johtaja
	Kalevankankaan hautausmaan puista ja sinne haudattujen merkkihenkilöiden haudoista tehdyt kartat päivitetään.	Jatkuva	Hautausstoimen johtaja
8.4 Hautausmaiden, piha- ja puistoalueiden luontoarvojen inventointi	Luonnon monimuotoisuutta huomioidaan jättämällä pysty- ja maapuita lahoamaan. Selvitetään, onko istutettavissa kasveissa lisättävissä sellaisia kukkivia lajeja, jotka ovat hyviä medentuottajia pölyttäjille. Lamminpäälle mehiläispesiä. Tehdään puuston hoitosuunnitelma niille hautausmaille, joilla sitä ei vielä ole.	Jatkuva	Hautausstoimen johtaja
8.5 Kevyemmän hoidon alueet	Niittyjen/kuntan osuutta lisätään nurmikoiden sijasta. Tarvittaessa parannetaan olemassa olevien niittyjen laatua esim. täydennysistutuksilla.	Jatkuva	Hautauspalvelut
	Kalevankankaalla vanhojen osastojen riviväleissä niittykokeilu, samoin eri hautausmailla niittyalueita.	Jatkuva	Hautauspalvelut

8 Hautausmaat ja viheralueet

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
8.6 Monivuotiset kasvit	Suositaan perennaistutuksissa luonnonkantoja tai vähän jalostettuja perennoja pyrkien koko kesän kukintaan ihmisten ja perhosten iloksi.	Jatkuva	Hautauspalvelut
	Monipuolistetaan kasvien lajivalikoimaa ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi.	Jatkuva	Hautauspalvelut
8.7 Vieraslajien torjunta	Kurtturehitys hävitetty hautausmailta. Haitallisten vieraslajien torjunta aktiiviseksi kaikilla viheralueilla.	Jatkuva	Hautauspalvelut
8.8 Kemikaalihaittojen ehkäisy	Käytetään myrkyttömiä kasvinsuojeluaineita ja menetelmiä sekä luonnonlannoitteita.	Jatkuva	Hautauspalvelut
8.9 Vedenkulutuksen vähentäminen	Vedenkulutusta seurataan järjestelmällisesti, ja poikkeamiin voidaan puuttua ripeästi.	Jatkuva	Kiinteistöpalvelut
8.10 Koneiden ympäristövaikutukset	Bensakäyttöisissä työkoneissa käytetään mahdollisimman puhtaasti palavaa pienkonepolttoainetta. 2-tahtisista pienkoneista siirrytty 4-tahtisiin. Siima- ja aitaleikkureissa siirrytään akkukoneisiin, myös ruohonleikkureissa.	Jatkuva	Hautauspalvelut
8.11 Vainajan tuhkaamisen ympäristövaikutukset	Vatjalan krematorion tuhkausuuneissa suodatinlaitteet, jotka ehkäisevät elohopea- ja hiukkaspäästöjä ilmaan.	Jatkuva	Hautauspalvelut

8 Hautausmaat ja viheralueet

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
8.12 Hautaukseen liittyvät ekologiset vaihtoehdot	Viestitään esim. verkkosivuilla hautaukseen liittyvistä ekologisista vaihtoehdoista, kuten biohajoavista kukkalaitteista.	2025-	Hautauspalvelut
8.13 Hautojen hoitoon ja vainajien muistamiseen liittyvät ympäristönäkökohdat	Laaditaan näkyville hautapaikan hoidon ympäristöohjeet, jotka sisältävät esimerkiksi suosituksen hautalyhtyjien käyttöön, jätteiden lajitteluun ja kannustuksen perennojen istuttamiseksi haudoille.	2025-	Hautauspalvelut
8.14 Hautakivien uusiokäyttö	Suuria sukuhautoja käytetään kesäkukkien varastoistutukseen. Tutkitaan myös muita tapoja hyödyntää vanhoja hautakiviä.	Jatkuva	Hautauspalvelut
8.15 Hautausmaiden ympäristökasvatuksellisten arvojen hyödyntäminen	Partiolaiset keräävät kynttiläjätteet hautausmailta joulunpyhien jälkeen. Hautausmailla järjestetään teemakävelyjä.	Jatkuva	Hautauspalvelut
8.16 Hautausmaahenkilöstön ympäristökoulutus	Hautausmaiden kausihenkilöstö perehdytetään hautausmaiden ympäristöohjeisiin ja ympäristöystävällisiin työtapoihin.	Vuosittain	Hautauspalvelut
8.17 Muut toimenpiteet	Sovitaan toiminnan hiilineutraalisuuteen tähtäävistä toimista.	2025-	Hautauspalvelut

9 Metsät ja muut luontoalueet

Metsiä hoidetaan maltillisesti luonnon arvoja kunnioittaen ja virkistyskäyttöön kannustaen.

Minimikriteerit	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
9.1 Metsäsuunnitelma	Seurakuntayhtymällä on voimassa oleva metsäsuunnitelma. Uusi metsäsuunnitelma tehdään vuosille 2027–2036. Suunnitelmaa varten perustetaan aiempaa laajempi työryhmä. Selvitetään mahdollisuutta suojella nykyistä laajempia alueita.	Uudistus 2026	Hautaustoimen johtaja
	Metsäsuunnitelman tiedot on viety Basis-ohjelmaan.	2026-2027	Hautaustoimen johtaja
9.2 Metsien sertifiointi	Seurakuntien metsät on sertifioitu PEFC-järjestelmässä.	Jatkuva	Hautaustoimen johtaja
	Metsäsuunnitelmaa uudistettaessa anotaan ympäristöjärjestöjen suosittamaa FSC-sertifiointia.	2026	Hautaustoimen johtaja

9 Metsät ja muut luontoalueet

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
9.3 METSO-ohjelma	Seurakuntien metsät on kartoitettu ja METSO-kohteet on selvitetty.	2012	Hautaustoimen johtaja
	Julkujärvellä on liitetty 5,7 hehtaarin alue METSO-ohjelmaan vuonna 2019. Selvitetään, voidaanko lisätä alueita METSO-suojeluohjelmaan.	2019	Hautaustoimen johtaja
9.4 Vapaaehtoinen luontokohteiden suojelu	Metsäsuunnitelmaan on merkitty reilut kymmenen metsälain mukaan suojeltavaa kohdetta. Luonnonsuojelulain mukaan suojeltuja kohteita, yhteensä 8 ha, ovat Luodon saari ja Ilkon leirikeskuksen ja Pitkäjärven välinen alue. Luodon saari kuuluu Natura-ohjelmaan. Seurakuntayhtymän metsissä on mahdollisuus suojella enemmänkin.	2017, 2026	Hautaustoimen johtaja
9.5 Hakkuiden siirtäminen pois lintujen pesimäkaudelta	Metsäsuunnitelman mukaan hakkuita ei tehdä lintujen pesimäkaudella.	Jatkuva	Hautaustoimen johtaja
9.6 Metsien monimuotoisuuden turvaaminen	Metsiä uudistetaan varovaisesti, jatkuvan kasvatuksen menetelmää suositaan.	Jatkuva	Hautaustoimen johtaja

9 Metsät ja muut luontoalueet

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
9.7 Lajien suojelutoimenpiteet	Lahopuuprojekti Särkijärven rannassa Valkaman alueella. Hankkeella pyritään lisäämään luonnon monimuotoisuutta tutkien, mitä eliöstöä puihin ilmestyy.	Jatkuva	Hautauspalvelut
	Sääksen tekopesä on pystytetty seurakunnan omistamalle metsäalueelle.	2009	Ympäristötoimikunta
9.10 Hiilivarastot ja hiilinielut	Seurakunnan hiilivarastot ja hiilinielut on laskettu Kirkkohallituksen ja LUKEn tekemässä hiilinielulaskennassa. Seurataan metsien tilaa hiilivarastoina ja -nieluinä.	2020, 2027	Hautauspalvelut
9.11 Ekosysteemipalvelujen hyödyntäminen	Kerkkäpolku-hanke, jossa työllistetään kahdeksan nuorta kahdeksi viikoksi keräämään kuusenkerkkää seurakuntien talousmetsästä.	2025	DYV
	Selvitetään mahdollisuutta sertifioida osa metsistä luomukeruualueeksi.	2025-2029	Hautustoimen johtaja
9.13 Metsäkoulutus	Seurakunta huolehtii metsistä vastaavien henkilöiden koulutuksesta.	2025-2029	Johtoryhmä
9.14 Muut toimenpiteet	Tampereen seurakuntien kastetuille istutetaan puut Nepalin uudelleenmetsitysalueella SLS:n kautta.	2025-	Kehittämispalvelut

10 Liikenne

Kestävään liikkumiseen kannustetaan suosittelemalla käyttämään kimppakyytejä, julkista liikennettä ja työsuhdepolkupyöriä. Seurakuntayhtymän autoissa käytetään osin biopolttoaineita. Ympäristödiplomi edellyttää matkustussääntöä.

Minimikriteerit	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
10.1 Matkustussääntö	Päivitetään seurakuntayhtymän matkustussääntö tai -ohjeistus henkilöstön matkustamiskäytännöistä ympäristövaikutukset huomioiden.	2028	Johtoryhmä, henkilöstöpalvelut, ympäristötoimikunta
	Ulkomaan matkustussääntö on voimassa.	Jatkuva	Henkilöstöpalvelut

10 Liikenne

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
10.2 Matkustus- ja kuljetustarpeen vähentäminen	Etätyöskentelymahdollisuus vähentää matkustamistarvetta.	Jatkuva	Esihenkilöt
	Seurakuntien leirikuljetukset on keskitetty. Kiinteistöjen väliset huoltoajot suoritetaan tehokkaasti ja ajot minimoiden.	Jatkuva	Yhteinen kasvatus, kiinteistöpalvelut
	Ulkomaille suuntautuvien rippikoulujen lentoja vältetään ja matkustetaan mieluummin maata pitkin.	Jatkuva	Yhteinen kasvatus, seurakunnat
10.3 Kevyen liikenteen lisääminen	Työntekijät voivat hankkia käyttöönsä työsuhdepolkupyörän. Seurakunnan kohteisiin lisätään helppokäyttöisiä runkolukitukseen perustuvia polkupyörätelineitä.	Jatkuva	Hankintapalvelut
	Seurakunnilla on käytettävissä työntekijöille lainattavia sähköpolkupyöriä ja myös tavallisia pyöriä.	Jatkuva	
	Sähköpyörien latauspisteet löytyvät pyöräparkista Seurakuntien talossa. Latausmahdollisuuksia lisätään eri kiinteistöihin.	2023 -	Kiinteistöjohtaja
10.4 Julkisen liikenteen hyödyntäminen	Diakonian ja yhteiskuntavastuun yksikön työntekijät voivat käyttää virkamatkoilla yksikön ladattavia yhteiskäyttöisiä matkakortteja. Käytäntöä voi laajentaa muihinkin yksiköihin.	Jatkuva	Yksiköiden johtajat

10 Liikenne

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
10.5 Vaihtoehtoiset ajoneuvojen energianlähteet ja vähäpäästöisyys	Sähköautojen latauspisteitä lisätään eri toimipisteissä vähintään 10:lle autolle vuosittain.	2025–2027	Kiinteistöjohtaja
	Ajoneuvojen ja koneiden energiankulutuksen seuranta kehitetään. Huollot ja korjaukset tehdään ajallaan.	Jatkuva	Tilapalvelupäällikkö, hautauspalvelut
	Uusittaessa ajoneuvoja ja työkoneita huomioidaan niiden ympäristöominaisuudet.	Jatkuva	Kiinteistöjohtaja, koneita ostavat
	Dieselkäyttöisissä ajoneuvoissa käytetään biodieseliä.	Jatkuva	Tilapalvelupäällikkö
	Siirtyminen sähkö- tai biopolttoaineita käyttäviin ajoneuvoihin käyttötarkoituksen sen mahdollistaessa.	2025–	Tilapalvelupäällikkö, yksiköt, joissa on kulkuneuvoja
10.6 Kestävän työmatkaliikkumisen kampanjat	Osallistutaan mm. kilometrikisaan ja pyöräilyviikkoon.	Jatkuva	Kaikki työntekijät
10.7 Taloudellinen ajotapa	Taloudellisen ajotavan koulutusta järjestetään tarvittaessa.	Tarpeen mukaan	Ympäristötoimikunta
10.8 Muut toimenpiteet	Järjestetään Pyhäjärven kirkkopyöräily.	Vuosittain	Ympäristötoimikunta